

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-26

Vår referens

Jörgen Dehlin

Verksamhetscontroller

jorgen.dehlin@malmo.se

Remiss Socialdepartementet - Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15) STK-2025-576

Sammanfattning

Regeringen har utrett och tagit fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. En övergripande utgångspunkt har varit att skapa förutsättningar för att nå självförsörjning genom arbete. Bland förslagen finns ett bidragstak, en moderniserad riksnorm och en begränsning av försörjningsstödet för större hushåll.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har yttrat sig i ärendet. Bedömningen är att kommunen bör avstyrka förslagen om bidragstak, begränsning av försörjningsstödet för större hushåll samt bedömning av arbetsförmåga. Flera av utredningens övriga förslag föreslås dock tillstyrkas. Exempel är förslag kring riksnormen, läkarintyg efter sju dagar samt strukturerad samverkan enligt samordnad individuell plan.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslaget till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet

Beslutsunderlag

- Stärkta drivkrafter och möjligheter
- för biståndsmottagare, volym 1 (SOU 2025:15)
- Stärkta drivkrafter och möjligheter
- för biståndsmottagare, volym 2 (SOU 2025:15)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250602 - Remiss Socialdepartementet - Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 250523 § 173 muntlig Reservation (M) och (SD)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-06-02

Kommunstyrelsen 2025-06-04

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Regeringen beslutade i juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. En övergripande utgångspunkt har varit att skapa förutsättningar för att nå självförsörjning genom arbete. Bland förslagen finns ett bidragstak, en moderniserad riksnorm och en begränsning av försörjningsstödet för större hushåll.

Regeringen vill nu ha synpunkter på betänkandet och har bjudit in ett antal intressenter – däribland flera kommuner – att lämna synpunkter. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har yttrat sig i ärendet. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har avstått från att yttra sig. Arbetsmarknads- och socialnämndens synpunkter sammanfattas i ärendet och biläggs i sin helhet ärendet.

Remissen omfattar inte förslaget om jobbpremie i kap. 6.9 i betänkandet. Enligt önskemål från Socialdepartementet hanteras utredningens förslag om en jobbpremie (6.9) separat (*Remiss Socialdepartementet - ett incitament för att öka drivkrafterna till självförsörjning, STK-2025-575*).

Sammanfattning av utredningens förslag och bedömningar

Här sammanfattas de förslag och bedömningar i utredningen som arbetsmarknads- och socialnämnden har prioriterat i sitt yttrande. För övriga förslag och bedömningar hänvisas till betänkandet.

7. Bidragstak

Utredningen föreslår (7.9.1) en modell för ett bidragstak. Förslaget innebär att försörjningsstödet för ett hushåll begränsas om samlade bidrag och ersättningar

tillsammans med det beräknade försörjningsstödet överstiger 80 procent av den disponibla inkomsten för ett motsvarande hushåll som inte mottar ekonomiskt bistånd och som har en löneinkomst på 22 000 kronor i månaden. Utredningens förslag kan införas genom tillägg i 4 kap. 1 och 3 a §§ socialtjänstlagen.

Utredningen bedömer (7.9.2) att ett bidragstak enligt den föreslagna modellen bör införas endast om det föregås av en individualisering av det ekonomiska biståndet. Under sådana omständigheter lönar det sig alltid att arbeta framför att ta emot ekonomiskt bistånd. Utredningen bedömer att detta kan bidra till att säkerställa både finansieringen av och tilltron till den svenska välfärdsmodellen, samtidigt som de ekonomiska konsekvenserna för enskilda hushåll inte blir alltför stora.

Utredningen bedömer (7.9.4) att ett bidragstak bör införas på ett sådant sätt att det går att följa upp tillämpningen och utvärdera regeländringens effekter. Enligt utredningen bör det inte införas ett bidragstak för andra bidrag och ersättningar än försörjningsstöd (7.9.5). Utredningen bedömer också (7.9.6) att flerbarnstillägget inte bör avskaffas i samband med ett införande av ett bidragstak.

8. En moderniserad riksnorm

Utredningen föreslår (8.9.2) att riksnormen ska täcka hushållets normala kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritid och lek, förbrukningsvaror, personlig hygien samt internet och telefoni. Innehållet i kategorierna är i allt väsentliga det samma som idag men benämningarna har uppdaterats för att överensstämja med Konsumentverkets benämningar och samtida förhållanden.

Utredningen föreslår (8.9.3) att de personliga kostnaderna för hemmavarande barn och skolungdom anges per åldersgrupperna under 1 år, 1 år, 2–5 år, 6–9 år, 10–13 år, 14–17 år och 18–20 år. För vuxna anges personliga kostnader för ensamstående respektive gifta eller sambor. Utredningen föreslår också (8.9.4) att riksnormen ska baseras på ett referensvärde och utgå från Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar.

Av utredningens enkät till kommunerna framgår det att de flesta ser ett behov av att beloppen för riksnormens olika kostnadsposter redovisas i socialtjänstförordningen. Utredningen bedömer (8.9.5) att detta bör kunna göras i samband med att Socialstyrelsen publicerar beloppen för riksnormens personliga och gemensamma hushållskostnader.

För att riksnormens reala värde ska skyddas behöver beloppen följa prisutvecklingen. Utredningen föreslår därför (8.9.7) att riksnormen knyts till konsumentprisindex exklusive boende. Utredning föreslår (8.9.8) att Statistiska centralbyrån (SCB) ska beräknas det jämförelse som ska vara ett underlag vid regeringens beslut om riksnormen för nästkommande år.

10. Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll

Utredningen föreslår (10.6.1) att socialtjänstlagen ska begränsa riksnormens storlek för hushåll med fler än tre hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år. Ett hushåll ska undantas från begränsningen om det finns synnerliga skäl.

Regeringen får i socialtjänstförordningen föreskriva hur begränsningen ska utformas. Förordningen ska reglera att summan av hushållets personliga kostnader ska minskas för hushåll med fler än tre hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år. Minskningen utgörs av ett minskningsbelopp per barn eller skolungdom utöver tre vid beräkning av personliga kostnader i riksnormen (ett viktat genomsnitt av personliga kostnader för barn i olika åldrar).

16. Personer som är sjuka och saknar sjukpenninggrundande inkomst (SGI)

Utredningen föreslår (16.6.1) att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska lämna ett läkarintyg till socialnämnden om sjukperioden överstiger sju dagar. Socialnämnden föreslås få göra undantag om det är uppenbart att det inte behövs ett läkarintyg. Utredningen föreslår att Socialstyrelsen får i uppdrag att arbeta fram förutsättningar för digital överföring av läkarintygen från hälso- och sjukvården till socialnämnden. Utredningen bedömer (16.6.2) att socialnämndens bedömning av arbetsförmåga utifrån läkarintyg ryms inom befintlig lagstiftning.

Utredningen föreslår (16.6.3) att Socialstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan ta fram ett kunskapsstöd för att tillhandahålla kunskap när det gäller bedömningar av arbetsförmåga utifrån läkarintyg. Arbetet föreslås bedrivas i samråd med Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Utredningen föreslår (16.6.4) att det i socialtjänstlagen införs en möjlighet för socialnämnden att begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska delta i arbetslivsinriktad rehabilitering.

Utredningen bedömer (16.6.5) att det delade ansvaret mellan olika aktörer för stöd och insatser till biståndsmottagare utan SGI bör kvarstå. För att stödet ska bli ändamålsenligt behöver dock samverkan mellan de olika aktörerna stärkas. Enligt utredningen finns det förutsättningar i befintliga strukturer men att det trots detta inte fungerar ändamålsenligt i praktiken.

Utredningen föreslår (16.6.6) att Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen får i gemensamt uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd för arbetet med att stödja sjuka biståndsmottagare som saknar SGI att återfå arbetsförmåga. Arbetet föreslås bedrivas i samråd med SKR. Kunskapsstödet ska innehålla en

beskrivning av varje aktörs ansvar och uppdrag enskilt och i samverkan. Det föreslås också att det upprättas en plan för gemensam implementering och uppföljning av kunskapsstödet.

17. Strukturerad samverkan enligt samordnad individuell plan (SIP)

Utredningen föreslår (17.7.1) att kommunen ges möjlighet att initiera samordnad individuell plan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om den enskildes ansökan om samordnad rehabilitering avslås. Möjligheten föreslås regleras i socialtjänstlagen.

Utredningen bedömer (17.7.2) att det inte krävs ändringar i lagstiftningen för att möta behovet av stärkt samverkan mellan socialtjänsten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse i arbetet med SIP när det gäller mottagare av ekonomiskt bistånd.

Utredningen föreslår (17.7.3) att kunskap om SIP ska innefattas i det kunskapsstöd som utredningen föreslår i avsnitt 16.6.6.

Sammanfattning av arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande har omfattande synpunkter på utredningen och nedanstående utgör en övergripande sammanfattning. För en detaljerad bild av nämndens synpunkter hänvisas till nämndens yttrande. Stadskontorets förslag till yttrande är i sin helhet baserat på arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande.

7. Bidragstak

Arbetsmarknads- och socialnämnden avstyrker förslaget om bidragstak. Nämnden bedömer bland annat att ett bidragstak inte bidrar till att stärka biståndsmottagarnas konkurrenskraft. Arbetsmarknads- och socialnämnden ser också att förslaget innebär att enskilda biståndsmottagare och deras familjer i större utsträckning kommer att leva under knappare ekonomiska förhållanden och en ökad skuldsituation.

8. En moderniserad riksnorm

Arbetsmarknads- och socialnämnden har sedan tidigare uppmärksammat såväl Sveriges kommuner och regioner (SKR) som utredningen på behov av modernisering av och nationell vägledning kring riksnormen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att de förslag som utredningen lämnar om en moderniserad riksnorm väl möter flertalet av de behov som nämnden har påtalat. Nämnden har dock identifierat några områden där det behövs ytterligare

klargöranden eller ställningstaganden. Arbetsmarknads- och socialnämnden lyfter sina synpunkter under utredningens respektive förslag och bedömning.

10. Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll

Arbetsmarknads- och socialnämnden avstyrker förslaget om begränsning av försörjningsstödet för större hushåll. Nämnden bedömer att konsekvenserna för de barn som berörs av förslaget sammantaget är allt för långtgående och de förväntade effekterna på ökat arbetskraftsdeltagande alldeles för låga. Förslaget berör en mycket begränsad andel av de vuxna personer som ingår i hushåll med ekonomiskt bistånd. Nämnden bedömer att förslag från andra utredningar (till exempel förslaget om aktivitetskrav [Ds 2024:29]) skulle kunna ha en positiv påverkan på arbetskraftsdeltagande hos vuxna i biståndshushåll med mer än tre barn.

16. Personer som är sjuka och saknar sjukpenninggrundande inkomst (SGI)

16.6.1 – Läkarintyg ska lämnas om sjukperioden överstiger sju dagar

Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker förslaget. Nämnden delar utredningens bedömning att sjuka biståndsmottagare bör behandlas på samma sätt som andra sjuka och att läkarintyg ger bättre förutsättningar för att personer som saknar SGI får ett ändamålsenligt stöd i arbetet mot egenförsörjning.

Nämnden ställer sig också positiv till att Socialstyrelsen får ett uppdrag gällande digital överföring av läkarintyg från hälso- och sjukvården till socialnämnden. En digital överföring av läkarintyg hade förenklat processer och underlättat handläggningen.

16.6.2 – Socialnämnden ska bedöma om biståndssökandens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar inte utredningens bedömning. Nämnden förespråkar i stället att ansvaret för bedömningen av förmågan att stå till arbetsmarknadens förfogande alltid bör ligga på Försäkringskassan i dess egenskap av expertmyndighet i frågan. Försäkringskassan besitter en specifik kompetens och erfarenhet av att bedöma arbetsförmåga utifrån information i läkarintyg.

16.6.3 – Det behövs stöd för handläggare inom ekonomiskt bistånd i bedömningen av om läkarintyget visar att arbetsförmågan är nedsatt

Arbetsmarknads- och socialnämnden avstyrker utredningens förslag. Även om ett kunskapsstöd tas fram är risken uppenbar att socialnämnder i olika kommuner bedömer arbetsförmåga annorlunda än Försäkringskassan. Dessutom riskerar uppdelningen av samhällets service i två spår att cementera en ordning där

biståndsmottagare som saknar SGI hanteras av landets socialnämnder medan personer som har en SGI hanteras av Försäkringskassan.

16.6.4 – Socialnämnden får begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering

Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker utredningens förslag. Nämnden välkomnar att socialtjänstens möjlighet att ställa krav på att biståndsmottagare deltar i arbetsrehabiliterande insatser förtydligas. Enligt nämndens mening får bestämmelsen dock inte medföra att Arbetsförmedlingens ansvar för att tillhandahålla arbetslivsinriktad rehabilitering vältras över på kommunen.

16.6.5 – Det delade ansvaret bör kvarstå men samverkan behöver stärkas för att biståndsmottagare utan SIG ska få ändamålsenligt stöd

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning att det delade ansvaret för stöd och insatser till biståndsmottagare utan SGI bör kvarstå och att samverkan runt individen mellan sjukvården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och socialtjänsten bör stärkas för att säkerställa ett ändamålsenligt stöd för gruppen. Nämnden vill samtidigt understryka att de olika parternas ansvar för individens rehabilitering behöver förtydligas och skärpas.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att det inte ska skapas särlösningar för biståndsmottagare som saknar en SGI där kommunen förväntas täcka upp för brister i statens serviceutbud. Här är det viktigt att staten har förutsättningar att genom Försäkringskassan ta sitt ansvar för utredning, samordning och uppföljning för alla individers rehabilitering och genom Arbetsförmedlingen ta sitt ansvar för att tillgodose behovet av arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser.

16.6.6 – Uppdrag om gemensamt nationellt kunskapsstöd som tydliggör ansvarsfördelningen och ökar sannolikheten att sjuka biståndsmottagare som saknar SIG får ändamålsenligt stöd

Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker förslaget. Ett nationellt kunskapsstöd som tydliggör varje aktörs ansvar kring gruppen biståndsmottagare som saknar SGI är positivt. Nämnden vill dock betona att det i uppdragsdirektivet bör framgå att uppdraget innebär en ambitionshöjning för rehabiliteringsarbetet som riktas till gruppen sjuka biståndsmottagare som saknar en SGI. Nämnden vill också betona att stödet ska vara likställt med stödet till personer utan arbete vars arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom. Huruvida en person har en SGI eller inte ska framgent inte få påverka stödet till den enskilde.

17. Strukturerad samverkan enligt samordnad individuell plan (SIP)

17.7.1 – Kommunen ges möjlighet att initiera samordnad individuell plan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om den enskildes ansökan om samordnad rehabilitering avslås

Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker förslaget. Nämnden bedömer att möjligheten att initiera samordnad individuell plan (SIP) med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen kan förenkla kontaktvägarna med berörda myndigheter och underlätta arbetet med att lägga upp en plan för den enskildes fortsatta rehabilitering. Möjligheten till SIP bedöms också öka förutsättningarna för ett gemensamt ansvarstagande kring klientens fortsatta rehabilitering.

17.7.2 – Det finns inte behov av förändrad lagstiftning för att stärka samverkan med Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i utredningens bedömning om att det inte föreligger behov av förändrad lagstiftning. Nämndens samverkan med Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse bedöms fungera väl.

17.7.3 – Kunskap om samordnad individuell plan ska innefattas i ett kunskapsstöd

Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker förslaget. För att samordnad individuell plan ska användas och fungera väl behöver det finnas kunskap hos yrkesutövare inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården som ska initiera en sådan plan. Den ökade kunskapen hos yrkesutövarna kan också leda till att samordnad individuell plan (enligt utredningens förslag i avsnitt 17.7.1) i större utsträckning initieras med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen vid rätt tillfälle.

Muntlig reservation (M), muntlig reservation (SD).

Stadskontorets förslag

Stadskontorets förslag till yttrande är i sin helhet baserat på arbetsmarknads- och socialnämndens synpunkter.

Förslaget är att kommunstyrelsen godkänner förslaget till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Ansvariga

Nicklas Löfström Nämndsekreterare

Susanna Jakobsson Enhetschef
Anna Westerling Ekonomidirektör
Andreas Norbrant Stadsdirektör